

ביאורים

אתמול התחלנו ללמוד את המעלות המרשימות של המשיח, מעלות שזיכחו את היותו משיח אמת. לאחר שהיכרנו את מעלותיו האישיות, נמשיך להכיר את מעלותיו המדיניות והצלחותיו הלאומיות.

המחשבה כאילו המשיח יהיה אדם פשוט, שבאופן פתאומי יתגלה ויודיע לכולם שהוא המשיח - כפי שעשה אותו מתחזה - גם היא נובעת מבורות. המשיח בראש ובראשונה יהיה מלך גדול על ישראל, ככל תנאי המלך. מלך מבית דוד, שימלוך בארץ ישראל ויביא הצלחות אדירות לעם ישראל. ככל שהצלחותיו ילכו ויגדלו בהנהגתו את ישראל, בענייני גשמיותם ובענייני רוחניותם, כך יגדלו סיכויי היות המשיח. וכשיגיע להישגים אדירים - כשכל עמי העולם יקבלו מרותו ומשפטו, כשלא יהיה מי שיעז לעמוד נגדו, וכשיהיה לו שלטון עולמי לבסס את מלכות האמת ולהכחיד את הרשעה - רק אז יוכר כמשיח באופן ודאי (ראה בדברי הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמותיהם, יא, ד). אמנם, לפני שיומלך הוא אכן יהיה אדם פשוט מאוד, שאינו מפורסם כלל (ודאי שלא יהיה מפורסם כמשיח בכל ישראל לפני שיומלך, כפי שאותו המתחזה מנסה).

לכן גם דעת הנוצרים, המאמינים שישו היה משיח, מושתתת על בורות בענייני המשיח ובנבואות הרבות אודותיו. הרי אפילו אם נקבל את טענותיהם השקריות באשר לניסים שעשה, כגון החייאת מתים, הלא אין בכך די כדי ללמד על מעלת נבואה החורגת מהרגיל (כבר אליהו ואלישע החיו מתים), וכל שכן שלא הביא לישראל ולאנושות דבר אחד מכל מה שהמשיח אמור להביא. זאת אומרת שאף אם היינו מקבלים את כל סיפורי השקרים של הנוצרים כאמת, עדיין היה ברור ומוכח שהטענה שהוא היה משיח היא שקר גדול.

לכן, מסכם הרמב"ם, אין ספק שאותו מתחזה שבתים אינו המשיח. אם הוא מזיד בדבריו דינו מוות, ואם מעשיו נובעים משיגעון, כפי הנראה, עדיין הוא מהווה סכנה לעצמו ולכלל היהודים, כי עלולים להאשימם במרד. עצת הרמב"ם ליהודים היא לכלוא אותו, עד שיתפרסם בין הגויים שהוא משוגע ושאינו מי שהולך אחריו.

הרחבות

• התפשטות הנצרות והאיסלם

נראה להם מן הפתוב אלה סמנים או קרוב להם שלא היה בישוע ואפילו לפי טענתם. הרמב"ם במקום אחר מסביר מזווית מבט אלוהית מדוע דתות הנצרות והאיסלם התפרסמו בעולם: "אבל מחשבות בורא עולם אין כח באדם להשיגם כי לא דרכינו דרכיו ולא מחשבותינו מחשבותיו. וכל הדברים האלו של ישוע הנצרי ושל זה הישמעאלי שעמד אחריו אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד. שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד' [צפניה ג, ט]. כיצד? כבר נתמלא העולם כולו מדברי המשיח ומדברי התורה ומדברי המצוות, ופשוטו דברים אלו באיים רחוקים ובעמים רבים ערלי לב, והם נושאים ונותנים בדברים אלו ובמצוות התורה. אלו (- הללו) אומרים מצוות אלו אמת היו וכבר בטלו בזמן הזה ולא היו נוהגות לדורות, ואלו אומרים דברים נסתרות יש בהם ואינן כפשוטן וכבר בא משיח וגלה נסתריהם. וכשיעמוד המלך המשיח באמת, ויצליח וירום וינשא, מיד הם כולן חוזרין ויודעים ששקר נחלו (- הנחילו להם) אבותיהם ושנביאיהם ואבותיהם הטעים" [הלכות מלכים ומלחמותיהם יא, ג].

גם רבי יהודה הלוי כותב דברים דומים: "ואלה האומות הם הצעה והקדמה למשיח המחוכה, אשר הוא הפרי, וישובו כלם פריו כאשר יודו לו וישוּב העץ אחד, ואז יאפרו ויוקירו השורש אשר היו מבזים אותו" [ספר הכוזרי מאמר ד, כג].

ואולם איך יעמוד המשיח ואנה יעמוד - הוא יעמוד בארץ ישראל דוקא, ובה יתחיל להגלות, כפאמרו יתעלה: "ופתאם יבוא אל היכלו" (מלאכי ג, א). ואולם איכות עמידתו היא, שלא יודע כלל קדם עמדו, בעוד שאינו משיח, עד שיאמר עליו שהוא בן פלוני וממשפחה פלונית, אבל יעמוד איש לא יודע קדם הגלותו, והאותות והמופתים אשר יראו על ידו יהיו ראיה על אמתת טענתו ואמתת יחסו. אמר ה' יתעלה מתאר ענין זה: "הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח" (זכריה ו, יב). ואמר ישעיהו גם כן, מתאר הגלותו מבלתי שיודע לו לא אב ולא אם ולא משפחה ולא יחס ולא קרובים, אמר: "ועל פינןק לפניו" וגו' (ישעיה נג, א). ואחר הגלותו בארץ ישראל וקבצו ישראל לירושלים ושאר ערי ישראל - יתפשט ימה וקדמה, עד שיגיע אליכם לתימן ולאשר אחרים בהדו, כפאמרו על ידי ישעיהו: "השלח בים צירים" וגו' (שם יח, א).

ואולם רב מעלותיו אשר תארוהו בהן כל הנביאים, ממשה תחלה עד מלאכי, אתה יכול ללקטן מכל הארבעה ועשרים°. ואמנם המיחדות שבהן, שפאשר יראה - יבהיל ה' כל מלכי הארץ משמעו, ותפסד מלכותם, וימנעו מעמד כנגדו לא בחרב ולא במרד, רצוני לומר: שהם לא ידברו בו, ולא יכזבוהו, אבל יבהלו מן האותות והנפלאות שיראו על ידו, וידמו°. אמר ישעיה מתאר הקנע כל המלכים לפניו: "עליו יקפצו מלכים פיהם" (שם נב, טו). ושהוא ימית כל מי שיצרצה להמיתו במצנתו, ולא ינצל ולא ימלט מידו, והוא אמרו: "הכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע" (שם יא, ד). ואולם הסתלק המלחמות והחרב ממצרח הארץ ועד מערבה - לא יהיה זה בתחלת הגלותו, אבל אחר מלחמת גוג, כמו שבאר יחזקאל.

ואיני רואה שזה אשר נראה אצלכם יש בו מזה דבר. ואתם יודעים שישוע הנצרי, שחוק עצמות, עם רב מה שיחסוהו אליו הנצרים שעשה, מהחיות המתים כמו שחשבו, ומן הנפלאות הן אשר ישקרו בהן, עד שאלו נודה להם בם על צד הצעת הטענה - לא היו נצולים עמנו בטענתם שישוע הוא המשיח, כי נראה להם מן הפתוב אלה סמנים או קרוב להם שלא היה בישוע ואפילו לפי טענתם°. היתפאר בזאת המדרגה אלא מי שישע עצמו שחוק?

סוף דבר, שזה האיש אלו אמר זה בידון ובזוי - היה מתחייב אצלי מיתה. אבל הקרוב אצלי, והוא האמת, שהוא נשתגע ונפסד דמיונו. ואני איעצכם עליו עצה טובה לכם ולו, והיא, שתקפתוהו זמן, עד שיתפרסם אצל הגוים כלם שנפסד שכלו, ותפרסמו זה לבני אדם, ואחרי כן תתירוהו. ובזה תצילו אותו תחלה, כי כשישמעו הגוים דבריו אחר זה הענין ישחקו עליו ויחזיקוהו למשתגע, פאשר הוא, ותצילו עצמכם מרעת הגוים. ואם תניחו הענין עד שיתפרסם לגוים - תמיתוהו°, ואולי יבוא עליכם רגז בעבורו.